

# ภาวะเศรษฐกิจของไทย

## ด้านต่างประเทศ

- ตอน ๑ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ  
ตอน ๒ ทรัพย์สินและหนี้สินของไทยในต่างประเทศ  
ตอน ๓ การค้าและการชำระเงินกับต่างประเทศ

### ตอนที่ ๑ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ

กล่าวโดยทั่วไป ในความสัมพันธ์กับต่างประเทศทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้ยึดถือนโยบายเป็นประเพณีนิยมให้ไทยเป็นประเทศที่เปิดอยู่เสมอ กล่าวคือ ไทยเราพยายามมองออกไปข้างนอก (outward-looking) คบหาสมาคมกับทุกประเทศ เว้นแต่ประเทศที่มีระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

---

บรรยายเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๒ ณ โรงแรมรอยัล จัดโดยสมาคมวิเทศสัมพันธ์ และกฎหมายระหว่างประเทศ

และแม้ข้อยกเว้นนี้ก็เป็นจริงแต่เพียงบางประเทศ ไทยเราเข้าเป็นสมาชิก หรือภาคีในองค์การระหว่างประเทศแทบทุกองค์การและเราต้อนรับนัก สอนศาสนาและมูลนิธิต่างประเทศ พ่อค้า นักอุตสาหกรรม นายธนาคาร ต่างประเทศแทบจะไม่เลือกหน้า ชาวต่างประเทศที่นำเงินมาลงทุนใน กิจการประเภทที่เราตั้งใจส่งเสริมยังได้รับสิทธิพิเศษหลายประการ มาก น้อยตามลักษณะและประเภทของการลงทุน และได้รับคำรับรองจาก รัฐบาลว่าจะส่งเงินต้นและกำไรดอกเบี่ยออกได้อย่างน่าพึงพอใจ และ รัฐบาลจะไม่ยึดทรัพย์สินหรือธุรกิจของเขามาเป็นของรัฐ

ในสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าและการเดินเรือระหว่างไทยกับ ประเทศอื่น ๆ แต่ละประเทศแทบทุกฉบับก็มีบทบัญญัติถ้อยที่ถ้อย อาศัยกัน และบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิว่าประเทศไทยจะไม่ปฏิบัติเป็น เชิงลำเอียงให้ประโยชน์พิเศษแก่ประเทศอื่นใด โดยไม่ให้ประโยชน์ นั้น ๆ แก่ประเทศคู่สัญญาด้วย หลักการใหญ่ในเรื่องนี้ระบุอยู่ชัดเจน ในบทบัญญัติข้อตกลงเรื่องกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งไทยเป็น สมาชิกอยู่ตั้งแต่เลิกสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไม่นานนัก และได้ปฏิบัติตาม ระเบียบวินัยข้อตกลงนั้นทั้งในด้านการค้าและระบบการเงินตลอดมา

ในการปฏิบัติภายในของรัฐบาลไทย รัฐบาลก็ได้ปลดปล่อยข้อ จำกัดควบคุมการค้ากับต่างประเทศมาเป็นระยะ ๆ การห้ามนำสินค้าบาง ประเภทเข้ามาก็ผ่อนคลายเป็นระยะลง ใช้วิธีด้วยภาษีอากรแทน ที่เคย ควบคุมการนำเข้าด้วยวิธีออกใบอนุญาตก็ได้เลิกวิธีนั้น ๆ ใช้วิธีภาษี อากรแทน ทำให้ไม่ต้องเลือกหน้าอันทร่หน้าพรหม ป้องกันมิให้เกิดความ ยุ่งยากในทางปฏิบัติ และในปัจจุบันนี้ การควบคุมการนำเข้าสินค้าเข้า ประเทศไทย จึงเหลืออยู่แต่เฉพาะสินค้าบางประเภท น้อยประเภทซึ่ง รัฐบาลสงวนไว้เป็นพิเศษด้วยเหตุผลบางอย่าง เช่น ควบคุมการนำเข้าตาล

เข้า เพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยและอุตสาหกรรมน้ำตาล เป็นต้น

ในด้านการชำระเงินระหว่างประเทศ รัฐบาลก็ได้ผ่อนคลายการควบคุมจนไม่มีการจำกัดเรื่องการซื้อขายสินค้าและบริการอันเป็นงานปกติกระแสรายวัน เหลือแต่การควบคุมการจ่ายเงินไปต่างประเทศแต่เฉพาะในประเภททุนซึ่งยังจำเป็นต้องอยู่ด้วยเหตุผลที่พอเข้าใจได้ง่าย

ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การนานาประเทศ รัฐบาลต่างประเทศและมูลนิธิต่างประเทศเป็นหลายรูป คือ (๑) รูปเงินให้เปล่า (๒) รูปการช่วยเหลือทางเทคนิคทั้งด้านผู้เชี่ยวชาญและด้านทุนศึกษาและดูงาน และ (๓) รูปเงินกู้ตามโครงการต่าง ๆ แหล่งความช่วยเหลือที่สำคัญ ได้แก่ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย องค์การสหประชาชาติ แผนการโคลัมโบ และองค์การเอกเทศต่าง ๆ ของสหประชาชาติ เช่น องค์การอาหารและเกษตร องค์การอนามัยโลก องค์การแรงงานระหว่างประเทศ เป็นต้น ประเทศที่ได้ช่วยเหลือไทยในรูปต่างๆ ก็มีสหรัฐอเมริกา เยอรมนี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย อิตาลี ประเทศสแกนดิเนเวีย แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นสมาชิกในองค์การร่วมมือระหว่างประเทศหลายองค์การ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการสังคมอื่น ๆ ในองค์การร่วมมือเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายองค์การ ประเทศไทยเป็นสมาชิกผู้นำและผู้เริ่มก่อการอาทิเช่น อาเซียน ซีเมส และชุมชนผู้ว่าการธนาคารชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

เพราะเหตุใดประเทศไทยจึงเปิดประตูกว้าง และร่วมสัมพันธ์กับต่างประเทศมากถึงเพียงนี้ ผมเข้าใจว่าเบื้องหลังการปฏิบัติเหล่านี้ มีหลัก

การที่สำคัญบางประการคือ

(๑) เราสำนึกว่าการแบ่งงานระหว่างประเทศและการมุ่งประกอบกิจแต่เฉพาะที่ไทยเราถนัด โดยอาศัยการค้าระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือนำสินค้าบริการเครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าประเภททุนมาใช้ นั้น ได้ประโยชน์แก่ไทยมากกว่าและทันตกว่าที่ไทยจะปิดประตูผลิตและค้าเป็นการภายในประเทศเท่านั้น

(๒) ไทยเราขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และขาดแคลนผู้ประกอบการกิจอันวยการด้านอุตสาหกรรมอยู่เป็นอันมาก จึงสมควรที่จะถือประโยชน์จากการที่ประเทศต่าง ๆ องค์การต่าง ๆ มูลนิธิต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เราได้รับการเอื้อเฟื้อจากแหล่งเหล่านั้นจนกว่าจะแก้ไขข้อขาดแคลนเหล่านั้นได้

(๓) เราสำนึกดีว่าการเปิดประตูกว้างและการที่ต้องพึ่งพาอาศัยต่างประเทศมากถึงเพียงนี้ ย่อมเป็นช่องทางให้เกิดการเสี่ยงในด้านที่ผู้อื่นจะเอารัดเอาเปรียบเราบ้าง หรือในบางกรณีอาจจะมิข้อผูกพันให้เราเสียอิสรภาพบางประการไปได้ แต่เราก็เชื่อมั่นด้วยว่าชาติไทยเรามีความสามารถพอที่จะป้องกันแก้ไขข้อเสี่ยงเหล่านั้นได้โดยไม่ยากนัก ตามที่บรรพบุรุษของเราได้สามารถปฏิบัติมา หรืออีกนัยหนึ่งเราเคยรักษาเอกราชไว้ได้ ก็จะพยายามใช้ความสามารถป้องกันเอกราชของเราได้ต่อไปตามที่เราเคยถนัดมา ไม่ต้องมีปมด้อยแบบบางประเทศที่เคยเป็นเมืองขึ้นเขามา

การดำเนินนโยบายดังกล่าวข้างต้นนี้ให้ประโยชน์หรือให้โทษแก่ไทยเราประการใดบ้าง ข้อนี้ถ้าจะกล่าวกันลอย ๆ ก็อดเสียมิได้ที่จะมีผู้ดำหนิตติเตยนโยบายวิเทศสัมพันธ์ของไทย บางคนก็ว่าเราเปิดประตูกว้างไป ใจใหญ่เกินไป ทำให้ต่างประเทศฉวยโอกาสได้ง่าย ข้อนี้อ้าง

ได้ง่าย เฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราจะพิจารณาดูในทัศนะที่แคบและในเวลา  
ที่เศรษฐกิจของไทยตกต่ำลงใน ๒-๓ ปีหลังนี้เนื่องด้วยภัยธรรมชาติหรือ  
เนื่องด้วยเหตุอื่น แต่การพิจารณานโยบายของประเทศจะพิจารณาด้วย  
อารมณ์หรือด้วยความเห็นทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือด้วย  
การเอาสถานการณ์เพียงระยะสั้น ๒-๓ ปีมาเป็นหลักนั้น หาชอบด้วย  
เหตุผลไม่ จำเป็นจะต้องใช้สายตายาวใช้ความสุ่มคัมภีรภาพและข้อเท็จ  
จริงเป็นหลักเป็นเกณฑ์ และข้อเท็จจริงที่ควรจะนำมาประกอบการ  
พิจารณานั้น ควรจะเป็นข้อเท็จจริงในระยะยาวสักหน่อย ก็จะช่วยให้  
เห็นผลดีและผลร้ายของนโยบายเปิดประตูกว้างของไทยได้ชัด ดังนี้

(ก) ในระยะสิบปีกว่าปีที่แล้วมานี้ รายได้ประชาชาติของไทยได้  
เพิ่มสูงขึ้นทุกปีในอัตราเฉลี่ยปีละ ๗-๑๐ ต่อร้อย และการที่เศรษฐกิจ  
ของไทยจำเจริญขึ้นตามลำดับเช่นนี้ นับได้ว่าเป็นเอกในหมู่ประเทศ  
ด้อยพัฒนาด้วยกัน มีเปรียบกับเราได้ก็คือ เกาหลีใต้ ไต้หวัน มาเลเซีย  
เม็กซิโก และตูนิเซีย ซึ่งต่างเป็นประเทศที่มีนโยบายเปิดประตูกว้างด้วย  
กันทั้งนั้น ประเทศที่ปิดประตูค้าในระยะนี้หรือเคยปิดประตูค้าในบาง  
ระยะเวลา ได้แก่ พม่า ลังกา กัมพูชา อินโดนีเซีย และบางประเทศใน  
แอฟริกา ต่างมีความลำบากในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติทั้งนั้น

(ข) การจำเจริญทางเศรษฐกิจของไทยเราในระยะที่แล้วมานั้น  
มีเพียงสามสี่ปีที่มีเรื่องการศึกษาเวียดนาม และในระยะ ๓-๔ ปีนี้เท่านั้นที่  
การใช้จ่ายเงินพิเศษเพื่อการศึกษาโดยรัฐบาลอเมริกันได้มาเกี่ยวข้องกับสมทบ  
หนุนให้เศรษฐกิจของเราเจริญขึ้น ในปีอื่น ๆ เฉพาะอย่างยิ่งก่อนหน้าปี  
๒๕๐๘ ความจำเจริญเกิดขึ้นเพราะน้ำมือของไทยเราเองล้วน

(ค) การจำเจริญทางเศรษฐกิจของไทยนี้ กระทำได้โดยชัดแจ้ง  
ซึ่งเสถียรภาพแห่งเงินตรา ค่าแลกเปลี่ยนของเงินบาทกับเงินตราต่าง

ประเทศเราได้ชำระไว้อย่างมั่นคงตามเจตนารมณ์แห่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนค่าครองชีพภายในประเทศนั้นก็สูงขึ้นบ้างปีละ ๒ % บ้าง ๓ % แต่ไม่เคยเกิน ๔ % ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศส่วนมากในยุโรปและอเมริกาหรือแม้ญี่ปุ่นแล้วภาวะเงินเฟ้อของเราน้อยมาก หรือเปรียบกับอินโดนีเซียหรือลังกาแล้วเสถียรภาพในการครองชีพของเราดีกว่าเขาหลายสิบเท่า ทั้งนี้ก็เพราะในบางกรณีเมื่อข้าวของจะแพงขึ้นในเมืองไทย เราก็มักปล่อยให้มีการสั่งเข้ามาจากต่างประเทศเสียมากสักหน่อย เช่น กรณีซีเมนต์ในปี ๒๕๐๙ เป็นต้น เราใช้การเปิดประตูค้าของเรานั้นเป็นเครื่องมือกำกับเศรษฐกิจภายในของเราได้

(ง) แต่แน่นอน แม้เราจะพัฒนาเศรษฐกิจได้ดีพอสมควรในส่วนรวม ข้อบกพร่องในระบบเศรษฐกิจของไทยก็ยังมีอยู่หลายประการ เช่น การกระจายประโยชน์ในความเจริญนั้นไม่ทั่วถึงกัน ชวชนบทยังด้อยนักเมื่อเทียบกับชาวกรุงเทพฯ ประการหนึ่ง หรือข้อบกพร่องในการพัฒนาการศึกษาของไทยประการหนึ่ง หรือความเสื่อมถอยในความสามารถด้านการผลิตทางเกษตรประการหนึ่ง หรือความแพงของอาหารประเภทเนื้อสัตว์ประการหนึ่ง หรือความยุ่งยากในการสัญจรและสาธารณูปโภคในเมืองหลวงประการหนึ่ง ข้อบกพร่องเหล่านี้มิใช่เกิดจากความล้มพันธ์ของไทยกับต่างประเทศ เป็นความบกพร่องภายในระบบของเราเอง

## ตอนที่ ๒ ทรัพยากรและหนี้สินของไทยในต่างประเทศ

ผลของการพัฒนาภายในประเทศและนโยบายเปิดประตูค้าของไทยในระยะ ๑๐ กว่าปีที่แล้วมานี้ นอกจากจะปรากฏเป็นการเพิ่ม

รายได้ส่วนรวมของประชาชนไทยแล้วยังเกิดเป็นทรัพย์สินถาวรขึ้น ในราชอาณาจักรเป็นอันมากในประเภทต่าง ๆ คือ ทางหลวง การรถไฟ สนามบิน ท่าเรือ การพลังงานไฟฟ้า การชลประทาน โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทรัพย์สินถาวรเหล่านี้ก็คงจะเกิดขึ้นเพิ่มได้ด้วยกำลังทรัพย์และกำลังความสามารถของไทยเราเองดอก แต่ถ้าเราไม่เปิดประตูของประเทศเราให้มีความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ทรัพย์สินเหล่านี้คงจะเพิ่มไม่ได้มากถึงเพียงนี้

ทรัพย์สินภายนอกประเทศไทยได้แก่ เงินสำรองระหว่างประเทศ อันประกอบด้วยทองคำ เงินปอนด์สเตอร์ลิง เงินเหรียญอเมริกัน ที่เราถืออยู่สำหรับใช้เป็นทุนสำรองเงินตราส่วนหนึ่ง เป็นทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศส่วนหนึ่ง และเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับการค้า การชำระเงินกับต่างประเทศอีกส่วนหนึ่ง เงินสำรองระหว่างประเทศนี้ ในระยะ ๑๐ ปีที่แล้วมาได้เพิ่มพูนขึ้นมาจากระดับ ๓๐๐ ล้านเหรียญอเมริกัน เป็นประมาณ ๙๒๐ ล้านเหรียญอเมริกันในขณะนี้ (ในระยะ ๒๕๐๒ ถึง ๒๕๐๙ เพิ่มขึ้นประมาณ ๕๕๐ ล้านเหรียญ ๒๕๐๙-ปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีกประมาณ ๑๗๐ ล้านเหรียญ)

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นหลักทรัพย์แท้ ๆ ที่เราเป็นเจ้าของ นอกเหนือไปจากนั้น ถ้ามีความจำเป็นจริง ๆ ประเทศไทยเรายังจะหยิบฉวยเงินจากที่อื่นมาใช้สำรองได้อีก บางส่วนหยิบยืมมาได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำพิเศษ ส่วนนี้เป็นมูลค่าประมาณ ๕๐ ล้านเหรียญอเมริกัน และถ้าจะต้องการเงินมาใช้เพิ่มขึ้นอีกก็คงจะกระทำไม่ได้ไม่ยากนัก เพราะชื่อเสียงของเราดีในด้านสินเชื่อเนื่องจากเหตุที่เราเปิดประตูตัวเองเป็นเหตุหนึ่ง แต่เงินที่เราจะหยิบยืมมาได้ในส่วนหลังนี้เรา

จะต้องเสียดอกเบี้ย ฉะนั้นถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ก็จะไม่กระทำ (ทั้งนี้หมายถึงเงินกู้ระยะสั้น ไม่รวมเงินกู้ระยะยาวมาเพื่อใช้ในการพัฒนา ซึ่งคนย่อมจะให้กู้ตามฐานะทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของเรา)

อนึ่ง เนื่องจากเหตุที่เราเปิดประตูค้าและเหตุที่เรามีเงินสำรองสูงกับเหตุที่เรารักษาเสถียรภาพในค่าของเงินบาทได้สำเร็จดี นายธนาคารและพ่อค้าวานิชของไทยจึงสามารถปฏิบัติตนเป็นที่เชื่อถือแก่แหล่งสินเชื่อในต่างประเทศเป็นอันมาก ทุกวันนี้ธนาคารพาณิชย์ของไทยเราได้อาศัยสินเชื่อบริหารประเทศเป็นวงเงินหลายสิบล้านเหรียญอเมริกันมาทำธุรกิจในประเทศและอนุเคราะห์การค้าระหว่างประเทศเป็นประโยชน์ค่อนข้างมากอยู่

ในด้านหนี้สินของรัฐบาลไทยที่มีกับต่างประเทศนั้น ตัวเลขเบ็ดเสร็จเมื่อกลางปี ๒๕๑๒ นี้ประมาณได้ทั้งสิ้น ๓๘๐ ล้านเหรียญอเมริกันเศษ เป็นหนี้ที่รัฐบาลผูกพันไว้เองประมาณ ๒๒๕ ล้านเหรียญ และเป็นหนี้ขององค์การรัฐบาล รัฐวิสาหกิจกู้มาโดยรัฐบาลไทยค้าประกันประมาณ ๑๕๕ ล้านเหรียญ

เมื่อเทียบทรัพย์สินต่างประเทศกับหนี้สินต่างประเทศของไทยแล้ว จะเห็นว่าถ้าเราตั้งทรัพย์สินของเราไว้เท่ากับ ๑๐๐ หนี้สินของไทยก็จะเป็นเพียงไม่ถึง ๔๐ ทรัพย์สินท่วมท้นหนี้สิน ฉะนั้นข้อที่เราเคยได้ยินได้เห็นนักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ นักเขียนการ์ตูน หรือคนปากเปราะอื่น ๆ ตำนานิตีเดียรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการคลัง ว่าทำให้ประเทศไทยมีหนี้สินล้นพ้นตัวบ้างละ ว่าทำให้อนุชนรุ่นหลังต้องรับภาระหนี้สินบ้างละ ย่อมพิสูจน์ได้โดยง่ายว่าไม่มีมูลแห่งความจริง และแท้จริงรัฐบาลก็ได้ชำระหนี้เงินกู้ยืมอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้ว่าต้นเงินที่เรากู้มาซึ่งเหลือ ๓๘๐ ล้านเหรียญเศษในขณะนี้นั้น แต่ดั้งเดิมเป็นเงินถึง ๕๖๓ ล้าน

เหรียญ ได้ชำระไปแล้วถึงเกือบ ๒๐๐ ล้านเหรียญซึ่งเป็นต้นทุน และการชำระดอกเบี้ยก็เป็นไปตามปกติมิได้พลาดพลั้ง

รัฐบาลแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรามีชื่อเสียงกิตติคุณกระเดื่องอยู่ทั่วไปว่า เป็นรัฐบาลที่ไม่เคยผิดนัดชำระหนี้ และไม่เคยกระบิดกระบวนในเรื่องหนี้สิน กิตติคุณนี้หวังว่าคนรุ่นหลังจะดำรงไว้ไม่ให้เสื่อมต่อไปได้

เกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของไทยเราในต่างประเทศนี้ มีข้อควรสังเกตอีก ๓ ข้อคือ

(๑) ถ้าเรามีทรัพย์สินมากถึงขนาดที่โอ้อวดมาข้างต้น ทำไมเราจึงไปกู้เงินเขามา ทำไมไม่ใช้ทรัพย์สินนั้นเสียเองจะได้ไม่ต้องกู้

คำตอบข้อนี้ก็คือ ทรัพย์สินเงินสำรองระหว่างประเทศนั้นไม่ใช่ของรัฐบาล แต่หนี้สินเป็นหนี้ของรัฐบาลหรือหนี้ที่รัฐบาลค้ำประกัน

ที่ว่าเงินสำรองต่างประเทศไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของรัฐบาลนั้น ก็เป็นของใครเล่า ตอบว่าเงินสำรองต่างประเทศเป็นของชาติไทยทั้งชาติ แม้ว่าอำนาจการสั่งจ่ายเงินจะตกอยู่แก่ผู้ที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดให้เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยก็ตาม ส่วนของเงินสำรองระหว่างประเทศที่เป็นทุนสำรองเงินตราที่ใช้สมบัติของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ทรัพย์สินสำหรับประชาชาติและสำหรับอนุชนชาวไทยรุ่นหลัง ถ้ารัฐบาลประสงค์จะโอนเงินสำรองระหว่างประเทศไปเป็นของรัฐบาลเมื่อใด ก็ต้องกระทำเป็นพระราชบัญญัติผ่านรัฐสภาอนุมัติแล้วจึงโอนไปได้ แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลไทยก็ไม่มีใครจะกระทำเช่นนั้น

ข้อที่นึกอีกข้อหนึ่งก็คือ ถ้ารัฐบาลโอนเอาทรัพย์สินของชาติไปใช้จ่ายได้แล้ว แม้จะกระทำด้วยพระราชบัญญัติก็ตาม ถ้าตกเป็น

กรรมสิทธิ์ของรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็ไม่จำเป็นที่จะหาเงินมาสะสมสำรองทรัพย์สินนั้นให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ ทรัพย์สินของชาติคือเงินสำรองระหว่างประเทศก็จะพร่องลงได้โดยง่าย ถ้ารัฐบาลไม่แต่ต้องทรัพย์สินของชาติหรือถ้าจะต้องการใช้บ้างก็กู้ไปเป็นเรื่องเป็นราว รัฐบาลก็ต้องยึดเป็นหน้าที่ที่จะหาทางมาชำระคืนเป็นการชำระรักษาให้ชาติได้มีเงินสำรองอยู่พอควร

(๒) การกู้เงินจากต่างประเทศนั้น แม้จะกู้มาเพื่อพัฒนาประเทศ ก็อาจจะมีช่องทางรั่วไหลได้ เช่น กู้มาซื้อของแพงไป หรือกู้มาโดยต้องเสียค่านายหน้าหรือมีทางทุจริตได้นานาประการ จะมีทางป้องกันหรือแก้ไขได้อย่างไรบ้าง

ข้อสังเกตข้อนี้เป็นความจริงอยู่มาก เฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการกู้แบบ “ยั่ววนขายของ” หรือที่ฝรั่งเรียกว่า (Suppliers' credit) เช่น มีบริษัทต่างประเทศมาเสนอรัฐบาลไทยว่าจะต่อท่อประปาหรือแก้ไขการประปาให้โดยรัฐบาลยังไม่ต้องจ่ายเงิน แต่ผ่อนชำระเป็นปี ๆ หลาย ๆ ปีเช่นนี้ ถ้าเรารับ เราอาจจะไม่ทราบว่าที่เขาจะขายของให้เรา นั้นถูกหรือแพง ดีหรือไม่ดี และยิ่งถ้าไม่มีการกำหนดโครงการไว้แน่นอนก็ยิ่งยุ่งยาก สว ๆ ชาวบ้านนอกเสียตัวไปมากต่อมากเพราะหลงลมพ้อค้าขายผ้าขายเครื่องสำอางขายยาฉุนใด ประเทศด้อยพัฒนาที่หลงลมพ้อค้าที่ยั่ววนขายของอย่างนี้ก็ฉฉนั้น แบกเอาภาระหนี้สินไว้เกินตัวประสบหายนะมามากมาย เพราะซื้อง่ายกู้ง่ายและเจ้าหน้าที่ที่รับอามิสได้ง่าย

วิธีกู้เงินจากประเทศใดประเทศหนึ่งโดยมีข้อผูกพันว่าจะต้องซื้อของหรือจ้างงานจากบริษัทของประเทศผู้กู้ ก็ยังดีกว่าซื้อก่อนผ่อนทีหลัง เพราะอย่างน้อยก็ยังมียี่สิบที่เลือกระหว่างหลาย ๆ บริษัทในประเทศเดียวกัน แต่ก็ยังดีไม่แท้ เพราะถ้าบริษัททั้งหลายในประเทศที่เรากู้มา

นั้นเผชิญรวมหัวกัน หรือเผชิญแพ่งไปเสียทุกบริษัท หรือฝีมือในการงานนั้นไม่ดีพอ เราก็คงจะได้ของที่ไม่ดีและแพงไป

วิธีกู้เงินที่ดีที่สุดตามประสบการณ์ของผมคือ จากสถาบันระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลกหรือธนาคารพัฒนาเอเชีย เพราะเงินกู้ที่เราจะนำมาใช้นั้น จะต้องใช้ตามกฎหมายของธนาคารทั้งสอง คือ จะใช้ได้โดยเปิดประมูลทั่วโลกหรือในบรรดาประเทศสมาชิกของธนาคารนั้น ๆ ช่องทางทุจริตมีได้ยาก ผู้กู้จะได้ของดีราคาย่อมเยาสมควร นอกจากนั้นก่อนจะกู้มา ผู้กู้จะต้องทำโครงการโดยละเอียดว่าจะทำอะไรบ้าง มีผลดีและลงทุนอย่างไร คຸ່ມทุนที่ลงทุนใหม่ จะปฏิบัติตามโครงการอย่างไร การกระทำเช่นนี้อาจจะช้าหน่อยไม่ทันใจรัฐบาล แต่ก็ใช่วิธีการที่แน่นอน และเมื่อกู้มาดำเนินการตามโครงการแล้วผู้ให้กู้ยังคงมาตรวจตราเร่งรัดและให้คำปรึกษาทางเทคนิคอีกตลอดมา

ขณะนี้ประเทศไทยมีหนี้สินกับธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชียรวมทั้งสิ้น ๒๓๗ ล้านเหรียญเศษในยอดรวม ๓๘๐ ล้านเหรียญ ที่กล่าวข้างต้นนับว่าเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของเรา ถัดลงมาก็คือหนี้สหรัฐอเมริกาประมาณ ๗๔ ล้านเหรียญ เยอรมันตะวันตกประมาณ ๕๕ ล้านเหรียญ

(๓) การที่รัฐบาลไทยมีหนี้สินน้อยเทียบกับทรัพย์สินของชาตินี้ ไม่ใช่เพราะเหตุบังเอิญทางใดทางหนึ่ง แต่เป็นเพราะรัฐบาลมีเจตนาที่จะจำกัดการก่อหนี้กับต่างประเทศจริง ๆ กล่าวคือคณะรัฐมนตรีทั้งในรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ได้วางระเบียบการก่อหนี้กับต่างประเทศขึ้น ให้สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหาร เรียกว่า คณะอนุกรรมการพิจารณาการก่อหนี้กับต่างประเทศ (อ.พ.น.) เป็นผู้รักษา

ระเบียบและดำเนินการตามระเบียบ

กล่าวโดยสรุป ระเบียบนั้นระบุว่า (ก) จำนวนภาระการชำระคืนต้นเงินกู้และดอกเบี้ยสำหรับหนี้ของรัฐบาลทั้งภายในประเทศและหนี้ต่างประเทศรวมกันจะต้องไม่เกินร้อยละ ๑๓ ของประมาณการรายได้เงินงบประมาณของรัฐบาลในแต่ละปีตลอดไป และ (ข) จำนวนภาระการชำระคืนต้นเงินกู้และดอกเบี้ยรวมกันสำหรับหนี้ต่างประเทศของรัฐบาลรัฐวิสาหกิจและองค์การบริหารท้องถิ่น จะต้องไม่เกินร้อยละ ๗ ของประมาณรายได้เงินตราต่างประเทศจากการขายสินค้าและบริการแก่ต่างประเทศในแต่ละปีตลอดไป ระเบียบดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่บังคับมิให้ประเทศไทยมีหนี้สินล้นพ้นตัวอย่างบางประเทศที่กู้ยืมง่าย ๆ ชำระยาก ๆ

นอกจากนี้ อ.น.พ. ยังมีหน้าที่พิจารณากำหนดอัตราดอกเบี้ยที่จะตกลงกับวิธีและระยะเวลาผ่อนส่งต้นเงินชำระเงินกู้ด้วย

กล่าวถึงเรื่องอัตราดอกเบี้ยในระยะพิเศษ ๆ มานี้ เนื่องจากมีความวิกฤตทางการเงินในสหรัฐอเมริกาและยุโรป ดอกเบี้ยธนาคารต่าง ๆ ทั่วโลกจึงทะยานสูงขึ้นผิดปกติ บางกรณีขึ้นถึงกว่า ๑๐ % ต่อปี แต่ธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชียแม้ว่าจะต้องคิดดอกเบี้ยสูงขึ้นก็ตาม ยังคงรักษาระดับดอกเบี้ยไว้ไม่เกิน ๗ % หรือประมาณนั้น แต่กระนั้นก็ยังแพงเกินไปสำหรับการนำเงินกู้มาพัฒนาประเทศ ฉะนั้นในระยะนี้จึงจำเป็นที่จะเพล่า ๆ การกู้เงินจากทั้งสองสถาบันหรือสถาบันอื่นไว้บ้าง และถ้าจำเป็นก็ควรกู้แต่ในระยะเวลาไม่ให้ยาวเกินสมควร เพราะคาดว่าในปีสองปีข้างหน้าดอกเบี้ยในโลกจะลดต่ำลง

แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อดอกเบี้ยในตลาดโลกสูงขึ้นนี้ ทรัพย์สินของไทยเราที่นำไปลงทุนไว้ในต่างประเทศก็ได้ผลประโยชน์สูงขึ้นไป

ด้วย คาดว่าในปี ๒๕๑๒ นี้ทั้งปีผลประโยชน์จากการลงทุนทรัพย์สินในต่างประเทศของเรจะมีถึงกว่า ๖๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งเกือบ ๆ เท่ากับมูลค่าการส่งดินุทหรือข้าวโพดไปขายต่างประเทศทั้งปี

### ตอนที่ ๓ การค้าและการชำระเงินกับต่างประเทศ

ในระยนี้เรื่องการค้ากับการชำระเงินกับต่างประเทศเป็นที่สนใจพิเศษของพวกเรา สรุปความข้อกังวลในเรื่องนี้ได้ดังนี้

(ก) บัดนี้ไทยเราซื้อสินค้าเข้ามามากกว่าส่งออกไปมากถึง ๑๐,๕๐๐ ล้านบาทเศษ ในปี ๒๕๑๑ และใน ๒-๓ ปีต่อไปข้างหน้าก็จะมีซื้อมากกว่าขายน้อย จะยิ่ง “เสียเปรียบ” ต่างประเทศมากขึ้น

(ข) การ “เสียเปรียบ” นี้ เรา “เสียเปรียบ” บางประเทศ ฉะนั้นจะต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ (เผ็ด) เรื่องเสียเปรียบนี้

(ค) แม้วก่อนนี้เราจะซื้อสินค้ามากกว่าขายสินค้าก็ตาม การชำระเงินของเรายังเกินดุลอยู่ คือ เงินสำรองระหว่างประเทศของเรายังเพิ่มมากอยู่ เพราะเรากู้เงินเขามา เขาให้เปล่าบ้าง เขามาใช้เงินในประเทศเราบ้าง และมีผู้มาลงทุนอุตสาหกรรมในประเทศไทยบ้าง แต่ในปีนี้เป็น ๒๕๑๒ และปีต่อไป ถ้าเราไม่ทำการแก้ไขแล้วเราจะเริ่มขาดดุลการค้าเงิน เงินสำรองของเราจะร่อยหรอลงไปใน ๓ ปีข้างหน้า บางท่านก็ว่าจะเสียเงินไปถึง ๓๕๐ ล้านดอลลาร์

(ง) เพราะฉะนั้นจึงมีผู้เสนอให้มีการควบคุมสินค้าเข้า เฉพาะอย่างยิ่งสินค้าจากประเทศที่ “ได้เปรียบ” ดุลการค้าจากเราไปเพื่อแก้สถานการณ์ บางท่านก็ว่าควรทำทั้งสองอย่างคือ ควบคุมสินค้าเข้า และส่งเสริมสนับสนุนสินค้าขายออกให้มากขึ้น

ก่อนที่จะเสนอความเห็นของผมต่อที่ประชุมนี้ ผมใคร่จะเสนอ

ข้อเท็จจริงและข้อคิดบางประการ

(๑) การคำนวณดุลการค้านั้น เราจะพิจารณาแต่เฉพาะสินค้ามิได้ เราต้องเอาบริการมาคิดด้วยจึงจะเรียกว่าดุลการค้า ทำนองเดียวกับข้าราชการให้บริการแก่รัฐแล้วได้รับเงินเดือน ๓,๐๐๐ บาท แล้วใช้เงินนั้นซื้อสินค้าเข้ามา ๒,๐๐๐ บาท จะเรียกว่าขาดดุลการค้า ๒,๐๐๐ บาทมิได้ ต้องนำมูลค่าบริการมาค่านึงด้วย และถ้านำดุลการค้ารวมทั้งบริการของไทยในปี ๒๕๑๑ จะปรากฏว่าขาดดุลไปมิใช่ ๑๐,๕๐๐ ล้านบาท แต่เป็นจำนวนขาดดุลประมาณ ๔,๔๐๐ ล้านบาท ผิดกันมาก

(๒) ใคร ๆ ก็ทราบว่า การจดสถิติสินค้าขาออกของไทยเรานั้นไม่สมบูรณ์เพราะมีสินค้าขาออกนานาชนิดที่สำคัญนอกจากข้าวแล้วก็ยังมีบางอย่างที่ท่านผู้ฟังเดาได้เองซึ่งมีการลักลอบส่งออก ฉะนั้นถ้าสินค้าขาออกทั้งที่ออกตามกฎหมายและที่ลักลอบนำออกรวมกันแล้ว คงจะทำให้การค้าของเราขาดดุลน้อยลงไปกว่า ๔,๔๐๐ ล้านบาทอย่างน้อยก็หลายร้อยล้านบาท

(๓) การใช้คำว่า ได้เปรียบ เสียเปรียบ นั้นไม่ถูกหลักวิชา เพราะเลอะเลือน เวลาเราขายของได้มากเราควรจะเสียเปรียบในด้านสินค้า เพราะเราเอาสินค้าส่งไปให้คนอื่นใช้ แต่เมื่อเขาชำระเงินมาเราก็ได้เปรียบด้านเงิน หรือเมื่อเราซื้อสินค้าเข้ามาเราก็ได้เปรียบด้านสินค้าเสียเปรียบด้านเงิน ฟังเป็นยุติยาก แต่การใช้คำว่า ได้เปรียบ เสียเปรียบนั้นทำให้พอใจหรือเจ็บใจกระเทือนใจ และคนเราเมื่อกระเทือนใจแล้วย่อมต้องแก้เผ็ด เลือดเข้าตาทำให้ตาไม่แจ่มใส วางนโยบายเรื่องสำคัญไม่ได้แน่นอนเพราะมีอคติ\* ฉะนั้นควรจะใช้คำว่าเกินดุล เมื่อขายมากกว่าซื้อ และ

---

\* และคนไทยเราเมื่อเจ็บใจแล้วจะต้องทำอะไรบางอย่างแก้เผ็ด เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสื่อ

ขาดดุล เมื่อซื้อมากกว่าขาย แล้วมาสงบสติอารมณ์หาทางแก้ไข สถานการณ์ด้วยสติสัมปชัญญะกันดีกว่า

ถ้าท่านเห็นด้วยกับผมดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ข้อเท็จจริงและข้อ คาดคะเนก็จะมีดังนี้

(๑) ขณะนี้เรามีปัญหาเศรษฐกิจกับต่างประเทศอยู่ ๒ ข้อ คือ

ก) สินค้าขาออกของเรากำลังลงราคาเฉพาะอย่างยิ่งข้าว และปอ ส่วนสินค้าขาเข้าของเราเพิ่มขึ้นทุกปี

ข) ในด้านบริการและในด้านเงินทุน การที่รัฐบาล อเมริกันจะเลิกรบในเวียดนาม และจะถอนทหารจากประเทศไทยไป จะทำให้ประเทศไทยขาดรายได้เงินตราต่างประเทศไปปีละประมาณ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเคยได้มาสามสี่ปีก่อนนี้

(๒) ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะทำให้การค้าของไทยกับต่างประเทศขาดดุลมากขึ้นกว่าเดิม และจะทำให้การชำระเงินกับต่างประเทศ ขาดดุล เริ่มตั้งแต่ปีปัจจุบันนี้เป็นต้นไป

(๓) ถ้าเหตุการณ์เป็นไปอย่างปัจจุบันนี้ คือการค้าขาออกก็เพิ่มขึ้นบ้างในอัตราต่ำ และการค้าขาเข้าก็เพิ่มขึ้นในอัตราสูง ไม่มีอะไร แก้ไข ผมคาดคะเนว่าใน ๓ ปี คือ ๒๕๑๒-๑๓ และ ๑๔ ไทยเราจะต้องเสียเงินสำรองระหว่างประเทศไทยระหว่าง ๒๐๐-๓๐๐ ล้านเหรียญ

---

(ต่อ) มวลชนได้เรื่องมากระพือ ก็ยิ่งทำให้ความเจ็บความร้อนนั้นแพร่หลายยิ่งขึ้น ไทยเราต้องยอมไม่ได้ เมื่อเร็วๆ นี้ก็มีข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า ธนาคารโลกคะเนว่าไทยเรา จะล่มจมแน่ในอนาคตอันใกล้ ปรากฏว่ารายงานนั้นมาจากรายงานของ Pearson เสนอ ต่อธนาคารโลก ผมอ่านดูแล้วไม่เห็นว่าจะตรงกับที่หนังสือพิมพ์ลงข่าว ในรายงานนั้นบอกว่าประเทศไทยได้รุ่งเรืองมาแล้ว แต่ขณะนี้กำลังประสบปัญหาทางประการซึ่งจำเป็น จะแก้ไข ไม่เห็นบอกว่าจะมีความหายนะอย่างไร

อเมริกัน และผมคิดว่าอาจจะใกล้ ๒๐๐ ล้านเหรียญมากกว่า ๓๐๐ ล้านเหรียญ

ถ้าเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ เราควรแก้ไขป้องกันอย่างไร

วิธีป้องกันแก้ไขนี้ มีผู้เสนอว่า ควรจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลทำการควบคุมสินค้าขาเข้าเสียโดยเร็ว

วิธีที่เสนอนี้จะกระทำได้ผลโดยรวดเร็ว ถ้าจุดมุ่งหมายในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศมีอยู่อย่างเดียวคือ เพื่อแก้ไขดุลชำระเงินและรักษาเงินสำรองไว้มิให้สูญหายบกพร่องไปแม้แต่หยด

แต่ถ้าวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจได้แก่การอำนวยความสะดวกให้อำนาจประชาชนอยู่ดีกินดีขึ้น ให้ชาวไทยมีกำลังสมรรถภาพในการผลิตดีขึ้นทั้งในด้านเกษตรและอุตสาหกรรมแล้ว วิธีแก้ไขสถานการณ์แบบกึ่งกึ่ง (คือภัยจะมาถึงถึงอัตรควบคุมตัวลดลง) นี้ก็นับว่าใช้ไม่ได้และเป็นภัย เพราะ

ก) การควบคุมการนำเข้าเครื่องอุปโภคบริโภคจะทำให้สินค้าที่ถูกควบคุมนั้นราคาสูงขึ้นทันที ช้อนนี้ท่านที่เคยผ่านสงครามโลกมาแล้วคงเข้าใจได้ดี

ข) ถ้าพิจารณาสินค้าขาเข้าในระยะ ๖ ปีที่แล้ว จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี ๒๕๐๖ ถึง ๒๕๑๑ เครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นเพียงไม่ถึง ๕๐ % มูลค่าในปี ๒๕๑๑ เพียง ๕,๖๓๐ ล้านบาทเศษ ส่วนสินค้าขาเข้าที่เพิ่มมากขึ้นเป็นพิเศษนั้น ได้แก่ ประเภทวัตถุดิบและประเภททุน คือ เครื่องเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช โลหะ และเครื่องจักรเครื่องกล เพิ่มขึ้นประมาณ ๑๐๐ % ถึง ๑๕๐ % และเมื่อคิดมูลค่าแล้ว สินค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้นจาก ๖,๐๐๐ ล้านบาทเศษในปี ๒๕๐๖ เป็น ๑๓,๐๐๐ ล้านบาทเศษในปี ๒๕๑๑ ทั้งนี้แสดงว่าถ้าเราจะควบคุมสินค้า “ฟุ่มเฟือย”

ก็คงจะสงวนเงินได้น้อย ถ้าจะควบคุมจำกัดสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบก็อาจจะสงวนไว้ได้มากหน่อย แต่เท่ากับตัดทางทำมาหากินของเราเอง

ค) ตามวิสัยปณฺธุชน ถ้ามีการควบคุมหรือออกใบอนุญาตสิ่งของเข้าขึ้นย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นเรื่องทุจริต ทั้งเจ้าพนักงานผู้ใหญ่ไล่มาจนถึงเจ้าพนักงานผู้น้อย ซ่อเสียหายข้อนี้ถ้ามีความจำเป็นเช่นในยามสงครามก็คงจะพอดทนได้ แต่ถ้ายังไม่ถึงความจำเป็นขั้นนี้ก็ไม่น่าจะก่อให้เกิดขึ้น เพราะเกิดขึ้นแล้วแก้ยากนัก

ง) การเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจกับต่างประเทศ กลับจากการเปิดประตูค้าเป็นปิดประตูควบคุม เราจะต้องสูญเสียประโยชน์จากการค้ากับต่างประเทศดังที่พรรณนามาในตอนต้นเป็นอย่างมาก ได้จะคุ้มเสียหรือไม่ น่าคิด

ตามทัศนะของผม ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการค้าและการชำระเงินกับต่างประเทศของเรานั้นมีแน่ แต่วิธีควบคุมสินค้าเข้านั้นไม่ควรกระทำ

ในการเสนอวิธีแก้ไข ผมใคร่จะขอเชิญท่านทั้งหลายหวนระลึกถึงสถานการณ์ในปี ๒๔๙๖ ซึ่งเป็นระยะที่เลิกสงครามเกาหลี ไทยเราประสบปัญหาทำนองนี้หลายประการคือ สินค้าขาออกของเราก็ตกต่ำลงทั้งข้าว ยาง ดีบุก ซึ่งเราเคยขายดิบขายดีและเป็นเจ้าตลาดอยู่แต่เดิมนั้น ตลาดวายไปหมด ราคาตกต่ำ ผู้ผลิตคู่แข่งชั้นของเราก็เกิดผลิตได้ดีขึ้น ดุลการค้าและการชำระเงินของไทยก็เผชิญความยุ่งยากอย่างนี้ ผิดกันแต่ว่าในครั้งนั้นเรามีเงินสำรองระหว่างประเทศต่ำ ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของปัจจุบัน เมื่อครั้งนั้นเราแก้ปัญหาได้สำเร็จจนมีผลสะท้อนมาถึงความรุ่งเรืองในระยะต้นปี ๒๕๐๐ เป็นต้นมาด้วยวิธีใดบ้าง ผมขอเตือน

ความทรงจำท่านดังนี้

(๑) เราใช้วิธีการล่าหาญ เลิกควบคุม เลิกสำนักงานข่าวของรัฐบาล เลิกควบคุมการส่งยางและดีบุก เลิกควบคุมการส่งรถยนต์เข้ามา เลิกการใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินหลายอัตรา เลิกแบ่งประเภทสินค้าขาเข้าต่าง ๆ

(๒) เราปรับปรุงการคลัง การงบประมาณ การภาษีอากร ตลอดจนการบริหารราชการแผ่นดินให้ทะมัดทะแมงขึ้น และให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

(๓) เราทำนุบำรุงประชากรราษฎรด้วยการสร้างถนน สร้างการชลประทาน บูรณะการรถไฟและการท่าเรือ บำรุงการเกษตร และปราบปรามโจรผู้ร้ายให้ราษฎรมั่นใจอยู่ในความสงบ

(๔) เราเปิดประตูค้ากับต่างประเทศ และเข้าเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศอย่างสมบูรณ์

สำหรับในกรณีปัญหาปัจจุบัน ผมก็ยังเชื่อว่าวิธีการที่เคยใช้มานั้น ยังคงจะใช้เป็นประโยชน์ได้เช่นกัน ที่ควรหลีกเลี่ยงแน่ก็คือการควบคุมจำกัดการค้าโดยไม่จำเป็นจริง ๆ มาตรการที่ควรที่จะพึงเล็งเป็นพิเศษในระยะนี้ก็คือ การบำรุงพลังทางเศรษฐกิจภายในประเทศให้แข็งแรง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่างประเทศโดยเฉพาะ ผมเห็นว่ามาตรการต่อไปนี้จะช่วยกู้เศรษฐกิจของไทยได้ไม่ช้านัก คือ

ก) พยายามทำนุบำรุงการเกษตรเป็นพิเศษ เพื่อให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ มีผลถึงเกษตรโดยเร็วที่สุด และแนะนำส่งเสริมให้คนไทยสามารถผลิตสินค้าเดิมด้วยสมรรถภาพสูงขึ้น และสามารถผลิตสินค้าใหม่ให้ส่งออกได้มากขึ้น เช่น ยาสูบ ฝ้าย เนื้อสัตว์ เช่น ไก่

และผลิตผลทางการประมง เช่น กุ้งและปลา เป็นต้น

ข) กำหนดนโยบายการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมให้ผลิตสินค้าซึ่งมีช่องทางที่จะส่งไปขายต่างประเทศได้ และรองรับการส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทที่ต้องนำเครื่องประกอบเข้ามาจากต่างประเทศมากจนเกินควร ในกรณีเช่นนี้ก็จะสามารถจำกัดสินค้าขาเข้าได้บ้างมิใช่น้อย

ค) ถ้ายังจำเป็นที่จะมีการจำกัดสินค้าขาเข้าเป็นการชั่วคราว ก็ไม่ควรจะใช้วิธีห้ามนำเข้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นราย ๆ ไป เพราะวิธีนี้เป็นวิธีมิใช่โลกนะ ควรใช้วิธีทางภาษีอากรซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยไม่เลือกหน้าอินทร์หน้าพรหม

ง) ในการปฏิบัติงานตาม ก) ข) และ ค) ข้างต้นนั้นรัฐบาลจำเป็นที่จะปรับปรุงวิธีบริหารราชการและการแบ่งส่วนราชการให้ทะมัดทะแมงขึ้น และให้มีการประสานงานกันทุกระยะทุกระดับ เฉพาะอย่างยิ่งในราชการส่งเสริมการเกษตร

ผมหวังในฝีมือของไทยเราว่าจะแก้ปัญหานี้ลุส่งไปได้ด้วยดี โดยไม่ต้องใช้วิธีหัดตัวในทางเศรษฐกิจ และถ้าหากจะต้องการเวลาอยู่บ้างเพื่อปฏิบัติการให้ลุส่งไปตามความประสงค์ เราก็มีทุนทรัพย์พอเพียงสำหรับสู้กับเหตุการณ์เรื่องดุลชำระเงินได้สัก ๓ ปี แม้ว่าจะเสียเงินสำรองไปบ้างสัก ๒๐๐ ล้านเหรียญ ก็ควรปลงเสียว่า เงินนั้นเราใช้ซื้อของนำเข้ามามาใช้ลงทุนเพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จ ไม่ใช่สูญหายไปเปล่า เราพอจะสละได้สัก ๒๐๐ ล้านเหรียญอเมริกันในขั้นนี้ ถ้าเราตั้งหน้าตั้งตาแก้ไขปัญหากันจริงจัง